

Finsk sløyd:

teknologi, håndverk og design

Det finske sløydfaget lever i en spennende overgangsperiode der fagets historie og tradisjoner møter moderne teknologi og nye mål.

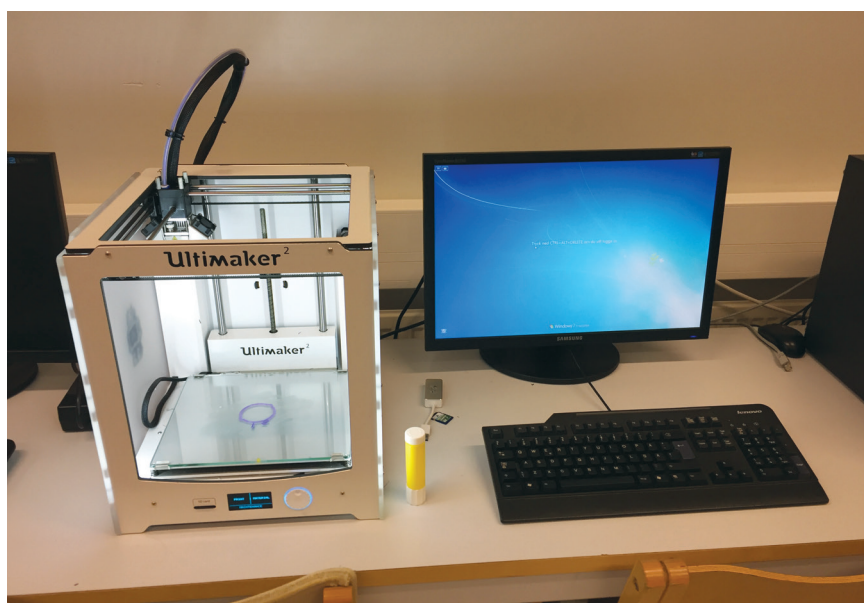
Tekst: Mia Porko-Hudd
Foto: Kasper Hiltunen

Sløyd har eksistert på den finlandske timeplanen siden folkeskolen ble innført i 1866. Til å begynne med var faget inndelt i håndarbeid for gutter og håndarbeid for jenter. Da grunnskolen ble opprettet og fikk sin nåværende struktur i 1970, ble faget håndarbeid erstattet med sløyd (tekstilsløyd og teknisk sløyd) for å tone ned kjønnssegregeringen i faget.

Teknisk sløyd består av temaområdene tre, metall, elektronikk, maskinlære og kompletterende materialer som plast og skinn. Tekstilsløyd inkluderer søm, beklledning, garnteknologi (strikking, hekling og lignende), kunsthåndarbeid (blant annet farging, trykking og broderi), samt veving. Nå inngår også programmering og ulike dataassisterende produksjonsteknikker i faget, som for eksempel 3D-printing.

Siden 1970 har faget vært obligatorisk for alle elever fra 1. til 7. klasse. På 8. og 9. trinn er sløyd valgfag. Fram til den siste læreplanreformen valgte elevene enten teknisk sløyd eller tekstilsløyd, men elevene fikk hvert skoleår også undervisning i det andre emnet i en periode på noen uker til et helt semester. Med læreplanen som trådte i kraft høsten 2016 er sløyd ett fag, noe som innebærer at alle elever skal få like mye undervisning innen den tekniske og den tekstile sløyden. Dette medfører at faglærerne i teknisk sløyd og tekstilsløyd må samarbeide mer enn tidligere, både når det gjelder planlegging og gjennomføring. Utfordringer som må løses er eksempelvis organisering av elevgrupper, oppgaver som inkluderer materialer og emner fra begge sløydartene samt logistiske utfordringer om sløydverkstedene på skolene er plassert langt

3D-printere har fått innpass i det finske sløydfaget. Et av målene i læreplanen (3.-6. trinn) lyder som følger: *veilede eleven i å bruke informasjon- og kommunikasjonsteknikk for å planlegge og skape sløydprodukter, samt for å dokumentere sløydprosessen.* Læreplanen *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen* (2014) kan leses på svensk her: eperusteet.opintopolku.fi

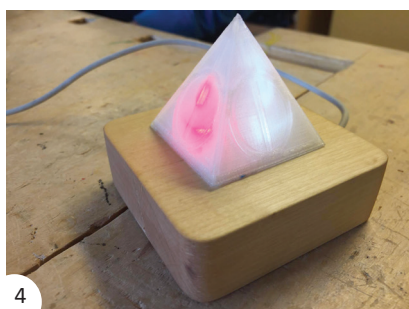
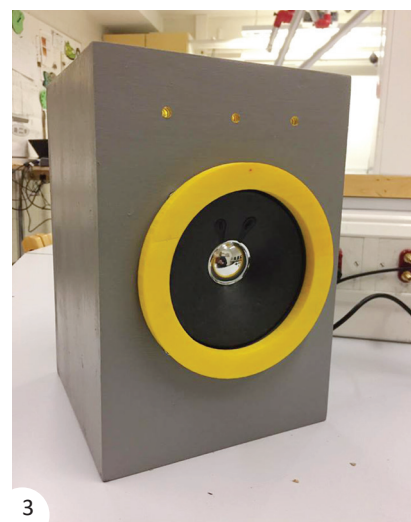
ifra hverandre. Spørsmål som angår tematisk og teknologisk innhold har også blitt aktuelle, siden tidligere undervisningsmateriale ikke lenger kan benyttes.

På de fleste skoler finnes det velutrustede verksteder for sløydundervisning. I 2002 ga Utbildningsstyrelsen ut en veileder for planlegging av funksjonelle og sikkerhetsmessig forsvarlige undervisningsrom med detaljert informasjon om blant annet areal, møbler, ventilasjon, lagringsplass, maskiner og utstyr. I støtte-materialet til den nye læreplanen (blant annet Lindfors, 2015) finnes det også beskrivelser av hvordan allsidige læringsmiljøer i sløyd kan planlegges og skapes.

I følge timefordelingen for grunnskolen (1.-9. trinn) skal elevene ha minst 11 «årsvektotimmar» (åvt), å 45 minutter

sløyd i uken. Disse 11 åvt fordeles på denne måten; 1. og 2. trinn har totalt 4 timer sløyd, noe som i praksis ofte betyr at elevene har to timer sløyd i uken i både 1. og 2. klasse. På 3.-6.trinn fordeler skolen 5 timer på fire trinn. Det er derfor en større utfordring å fordele timene. Den enkelte skole kan fordele ytterligere noen flere timer til faget. Dette medfører at det for eksempel kan gis 1 time mer til sløyd på 3.-6. trinn for å muliggjøre 2 undervisningstimer i uken. Det finnes også eksempler der skolen har valgt bort sløyd-undervisning på for eksempel 7. trinn og økt timetallet fra 2 til 3 timer i uken på de øvrige trinnene.

På 1.-6. trinn underviser vanligvis en lærer som enten har fullført obligatoriske sløydemner i lærerutdanningen, eller som som har fordypet seg i enten teknisk sløyd

En mastergrad i sløydivitenskap/sløydpedagogikk gir mulighet til å undervise i grunnskolen, på videregående skole og på private skoler. Ved Åbo Akademi er studiet inndelt slik at studentene tar 140 stp i sløydpedagogikk, 60 stp i pedagogikk, 20 stp akademiske studieferdigheter, 40 stp i tilleggsemner, 20 stp i valgbare studier samt 20 stp i språk. Dette medfører at studietiden er 5 år. Av studiene i hovedemnet sløydpedagogikk er omtrent halvparten emne-teknologiske studier med fokus på sløydens formgivings-, planleggings- og gjennomføringsprosesser. Den andre halvparten av studiet består av teoretiske kurs i vitenskapsteori og forskningsmetode, samt en masteravhandling. For tiden pågår det planlegging av omstrukturering av masterstudiet ved Åbo Akademi som kommer til å medføre en del endringer for faglærerutdanningen i sløydpedagogikk.

Sløydlærere i skolen har stor frihet til selv å planlegge undervisningen ut ifra det gjeldende styringsdokumentet og de premisser som råder ved skolen. Styringsdokumentet har i lang tid understreket at undervisningen baseres på *arbeidsområdeprinsippet*, noe som betyr at elevene skal ha frihet innenfor rammene. I praksis kan et arbeidsområde ta utgangspunkt i et bestemt tema, bestemte materialer og et gitt tidsrom. Et eksempel er temaet *Vad blinker på dig?*, der programmering, 3D-printing og tekstile materialer skal inngå. Prosjektets muligheter og begrensninger har sammenheng med elevenes individuelle kunnskaper og ferdigheter innen emnet. I lærerveiledningen *Slöjdförfröjd. Didaktiska diskussioner om och idéer för slöjdundervisningens upplägg* av Porko-Hudd, Sjöberg og Sunngren (2015) gis det flere eksempler på arbeidsområder i sløyd.

- 1/ Elever på 3. trinn har gjenbrukt glasskruker og laget festlamper med tilt-bryter (når krukken vendes begynner lampen å lyse). Elevene har også designet og 3D-printet detaljer på lampen.
- 2/ 7. trinn har designet og laget personlige høyttalere med innebygd forsterker.
- 3/ Noen av elevene programmerte også belysning i sine høyttalere.
- 4/ Elever på 8. trinn har planlagt og laget (snekret, 3D-printet og programmert) personlige bordlamper.

Produktene er laget av elever ved Vasa Övningskola. Flere bilder finnes på Instagram: @vosslojd

Det finske sløydfaget lever i en spennende overgangsperiode der fagets historie og tradisjoner møter moderne teknologi og nye mål. Gjennom tidene har sløydfaget blitt formet av samfunnsendringer, ved å ta inn nye materialer, teknikker og metoder. Dagens digitale samfunn setter nye krav og medfører uprøvde muligheter for sløydundervisning på alle nivåer. Spørsmålet er hvordan vi møter kravene og utvikler faget, samtidig som vi bevarer fagets kjerne som handler om å forme materialer til konkrete artefakter.

Mia Porko-Hudd er førsteamanuensis i sløydpedagogikk ved Åbo Akademi. Hun er utdannet faglærer i tekstilsløyd og engelsk og har utdannet lærere i over 20 år. Kasper Hiltunen underviser i sløyd ved Vasa Övningskola og er emnelærer ved Åbo Akademi.

Litteratur

- Lindfors, E. (2015). *Arbetskydd och säkerhetsfostran i slöjd*. Hentet 14.08.17 fra edu.fi
- Porko-Hudd, M., Sjöberg, B. & Sunngren, M. (2015). *Slöjdförfröjd. Didaktiska diskussioner om och idéer för slöjdundervisningens upplägg*. Dokumentation nr 6 fra Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier ved Åbo Akademi. Hentet 13.06.17 fra vasa.abo.fi
- Utbildningsstyrelsen (2014). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen*. Hentet 13.06.17 fra eperusteet.opin.topolku.fi
- Statsrådets förordning (2012). *Timfördelningen i den grundläggande utbildningen*. Hentet 13.06.17 fra oph.fi

eller tekstilsløyd som omfatter 25 eller 60 stp. av sin totale mastergrad på 300 stp. På 7.-9. trinn skal undervisningen i sløyd tas hånd om av en faglærer som har fullført en mastergrad i sløydpedagogikk/sløydivitenskap. For å få fast jobb som lærer kreves formell kvalifisering som består av mastergrad, fordypning i undervisningsfaget og pedagogikk. Totalt sett er lærersituasjonen i den finske skolen svært god.

Lærerutdanning

Faglærerutdanningen i sløyd, teknisk sløyd og tekstilsløyd tilbys ved fire universiteter. Helsingfors universitet, Åbo universitet i Raumo og Östra-Finlands universitet i Joensuu tilbyr studier i sløydivitenskap på finsk. Ved Åbo Akademi i Vasa kan man ta faglærerutdanning i teknisk- og tekstilsløyd innen hovedemnet sløydpedagogikk på svensk. Med sammenslåingen av fagene i 2016 har lærerutdanningen til en viss grad også endret sine utdanninger. Eksempelvis framkommer dette ved at faglærerutdanningene i sløyd kombinerer både teknisk sløyd og tekstilsløyd. Ved Åbo Akademi har man valgt å la studentene selv velge om de vil fordype seg i teknisk sløyd, tekstilsløyd eller kombinere disse i sin eksamen.